

bistand til borgerne i disse situationer, men er i øvrigt afskåret fra at iværksætte mere indgribende foranstaltninger. Som eksempler på sådanne hjælpeopgaver kan nævnes hjemtransport af personer efter trafikuheld, hjemkørsel af spirituspåvirkede personer, der skønnes hjælpeløse uden at være til konkret fare for sig selv eller andre, opsamling af personer, der er faret vild eller sidder fast i sneen, efterlysning af savnede samt vejledning og kontaktskabende indsats over for syge og hjælpeløse, der sættes i forbindelse med rette myndighed eller følges til deres hjem eller bestemmelsessted.

5.1.1.3. Det kan ikke umiddelbart af retsplejelovens § 108 udledes, om politiet i dets virksomhed også uden for strafferetsplejen er forpligtet til at gribe ind i en given situation.

Det antages almindeligvis, at politiet uden for strafferetsplejen ikke altid har pligt til at gribe ind over for konstaterede ordensforstyrrelser mv. Politiet har således mulighed for at vurdere, om det i en given situation vil være mere hensigtsmæssigt ikke at gribe ind, f.eks. for ikke at optrappe situationen. Hertil kommer, at også politiets opgaver uden for strafferetsplejen – på samme måde som opgaverne inden for strafferetsplejen – er underlagt politiets prioritering af sine resourcer.

Muligheden for at foretage et sådant skøn afhænger imidlertid af karakteren af den konkrete situation. Navnlig hvis der er overhængende fare for enkeltpersoners sikkerhed, må det antages, at skønnet er indsnævret så meget, at der reelt foreligger en pligt for politiet til at reagere. Herudover findes der enkelte lovbestemmelser, som udtrykkeligt pålægger politiet at gribe ind, f.eks. retsplejelovens § 151, stk. 4, hvor efter politiet er forpligtet til uvægerligt og øjeblikkeligt at yde retten bistand til imødegåelse af forstyrrelse af en retshandling.

5.1.1.4. Det er almindeligt antaget, herunder i retspraksis, at politiet som led i dets opgaver uden for strafferetsplejen kan foretage en række *indgreb* over for borgerne med henblik på at opretholde sikkerhed, fred og orden. Det har i den juridiske teori været omdiskuteret, hvor hjemlen til sådanne indgreb skal søges. Den overvejende opfattelse er nu, at retsplejelovens § 108 (politiets generalfuldmagt) som hovedregel er hjemmelsgrundlag for politiets indgreb i disse tilfælde. Herudover indeholder særlovgivningen, f.eks. færdselsloven, beredskabsloven, udlændingeloven og psykiatriloven særskilt hjemmel for politiets indgreb, når indgreb sker til varetagelse af de hensyn, der omfattes af den pågældende lov.

De indgreb, som politiet kan foretage over for borgerne, herunder i forhold til borgernes frihed eller ejendom, er af varierende intensitet.

Politiet vil ofte forsøge at løse en given situation ved mundtligt at *påbyde* eller *forbyde* en eller flere personer en bestemt adfærd, f.eks. at opføre sig på en bestemt måde, der forstyrrer den offentlige orden. Politiet kan endvidere *fratage* en person genstande, som er til fare for den pågældende selv eller andre, eller skaffe sig *adgang* til et ikke-frit tilgængeligt sted for at afværge en konkret forstyrrelse af sikkerhed, fred eller orden.

Som det mest indgribende middel kan politiet *frihedsberøve* personer. Frihedsberøvelse kan alene ske, når mindre indgribende midler ikke er eller skønnes at være tilstrækkelige til at afværge den konkrete fare. Frihedsberøvelsen må endvidere ikke være ude af proportioner med den fare, indgrebet skal afværge.

Lovligheden af et indgreb afhænger af den konkrete situation og er nærmere reguleret af almindelige forvaltningsretlige principper, herunder proportionalitetsprincippet og kravet om saglig kompetence.

Politiets indgreb i forhold til offentlige forsamlinger og opløb er nærmere behandlet pkt. 5.3. nedenfor. Politiets indgreb i forhold til svage og udsatte personer gennemgås under pkt. 5.4. nedenfor.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 32-53.

5.1.2. Politikommissionens overvejelser

5.1.2.1. Som anført ovenfor under pkt. 4.2., har Politikommissionen fundet, at der bør være særskilte bestemmelser, som regulerer politiets indgreb uden for strafferetsplejen.

Politikommissionen foreslår en almindelig bestemmelse om, at politiet ikke kan foretage indgreb over for borgerne, medmindre indgrebet følger af bestemmelser i lovudkastets kapitel 3 eller er hjemlet i anden lovgivning. Der henvises til § 3 i Politikommissionens lovudkast.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 158-159.

5.1.2.2. Som anført ovenfor under pkt. 5.1.1., har politiet efter gældende ret bl.a. til opgave at beskytte den offentlige orden og enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Disse opgaver - uden for strafferetsplejen - indebærer, at politiet dels må søge at forebygge, at der opstår fare for den offentlige orden eller enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed, og dels, hvor en sådan fare er aktualiseret, at politiet må søge at afværge den.